

Aangetekend

Aan de Minister van Landbouw, Natuur
en Voedselkwaliteit,
Mevrouw drs. C.J. Schouten
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Vereniging Gelijkberechtiging
Grondbezitters
Apeldoornseweg 250
7351 TA HOENDERLOO
vereniginggg@gmail.com

Datum: 25 oktober 2018

Betreft: de Europese procedure inzake de onrechtmatige staatssteun aan de terreinbeherende organisaties

Excellentie,

Op maandag 15 oktober 2018 heeft het Gerecht van de Europese Unie ('**Gerecht**') besloten dat de Europese Commissie formeel onderzoek moet starten naar de (on)geoorloofdheid van de staatssteun aan de terreinbeherende organisaties ('**TBO's**'), te weten de Vereniging Natuurmonumenten en de 12LANDSCHAPPEN.¹ Het Gerecht heeft het besluit d.d. 2 september 2015 waarmee de Europese Commissie de staatssteun aan de TBO's geoorloofd verklaarde vernietigd.²

Het Commissiebesluit en de uitspraak van het Gerecht zijn het directe gevolg van de procedure die de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('**VGG**') is gestart. Hierna zal ik als voorzitter van de VGG (i) de stand van zaken in deze procedure uiteenzetten en (ii) toelichten waarom de komende twee maanden een belangrijke rol voor uw ministerie is weggelegd in het voorkomen van verdere juridische escalatie.

Duiding stand van zaken procedure inzake staatssteun aan TBO's (i)

De Europese Commissie zal naar aanleiding van de uitspraak van het Gerecht de klacht van de Vereniging Gelijkberechtiging Grondbezitters ('**VGG**') – bijna tien jaar na de indiening ervan op 23 december 2008 – nog serieuzer moeten behandelen door een formeel onderzoek te starten.

De VGG heeft hiermee een lange weg afgelegd. In 2008 stelden nagenoeg alle betrokken overheden dat van staatssteun aan de TBO's geen sprake kan zijn onder meer omdat zij niet als ondernemingen kwalificeren. Inmiddels staat buiten kijf dat zij staatssteun hebben ontvangen. Deze staatssteun aan de TBO's is onrechtmatig verstrekt, nu de Nederlandse overheid op grond van het Europese juridische kader verplicht is om deze steun vooraf ter goedkeuring aan te melden bij de Europese Commissie.³ Concreet betekent dit dat de VGG bij de nationale rechter terugvordering van rente over de verleende

¹ GvEU 15 oktober 2018, T-79/16.

² EC 2 september 2015, SA.27301 (2015/NN).

³ Dit constateerde de Europese Commissie zelf al. Zie alinea (99) van de Commissiebeschikking.

staatssteun aan de TBO's kan vorderen.⁴ Vanwege de omvang van de verleende staatssteun en de lange looptijd van de zaak, gaat het om een bedrag van ettelijke honderden miljoenen euro's aan rente. Het juridische debat voor de Europese Commissie en het Gerecht betreft slechts nog de vraag of de staatssteun aan de TBO's alsnog *achteraf* goedgekeurd kan worden. Als dit niet kan, dan moeten de TBO's niet alleen de rente, maar alle verleende staatssteun terugbetalen. In dat geval gaat het om miljarden euro's.

De Europese Commissie keurde in 2015 de aan de TBO's verleende staatssteun (achteraf) goed zonder een formeel onderzoek te starten. Het Gerecht daarentegen geeft aan dat een formeel onderzoek noodzakelijk is nu serieuze twijfels bestaan omtrent de verenigbaarheid van deze staatssteun met het Europese recht. Het Gerecht benadrukt dat deze serieuze twijfels bijvoorbeeld volgen uit het gegeven dat de staatssteun ook ten gunste van zuiver economische activiteiten van de TBO's is gekomen. Dit terwijl staatssteun niet bedoeld is om dergelijke zuiver economische activiteiten, ten nadele van concurrenten (in casu andere particuliere grondbezitters), te steunen. Die serieuze twijfels gaan ook over het ontbreken van een gescheiden boekhouding, hetgeen erop duidt dat de staatssteun van overheden aan de TBO's inderdaad (gedeeltelijk) naar de economische activiteiten van de TBO's is gevloeid. Tot slot gaan die twijfels onder andere over de discriminatoire aard van de staatssteun omdat alleen TBO's daarvoor in aanmerking kwamen. In andere Europese landen was dat beter geregeld, zo merkt het Gerecht ook op. Het is gezien deze twijfels zeer de vraag of de staatssteun aan de TBO's nog ooit goedgekeurd kan worden.

De VGG ziet, mede in het licht van de voornoemde twijfels en de informatie waarover zij beschikt, het formele onderzoek naar de (on)geoorlooftheid van de staatssteun aan de TBO's met vertrouwen tegemoet. Dit onderzoek zou haar inziens (wederom) bewijzen dat de staatssteun aan de TBO's de concurrentie onnodig vervalst heeft en niet noodzakelijk en proportioneel was om de natuurdoelen van de Nederlandse overheid te bereiken.

Visie VGG op vervolgtraject procedure inzake staatssteun aan TBO's: minnelijke afwikkeling geniet de voorkeur van de VGG (ii)

De VGG zal erop toezien dat uiterlijk eind dit jaar het formele onderzoek van de Europese Commissie aanvangt. Daarvoor kunnen de betrokken partijen, onder de begeleiding van uw ministerie, wel nagaan of het mogelijk is om overeenstemming te bereiken over een oplossing buiten rechte.

In het verleden heeft de VGG meerdere malen aangegeven dat het haar voorkeur geniet dat de staatssteunprocedure minnelijk geschikt wordt, en daartoe verschillende initiatieven genomen. Zij heeft concrete voorstellen gedaan en aangegeven dat zij openstaat voor een gesprek daarover. Helaas heeft dat nooit geleid tot een concreet en serieus tegenvoorstel van de zijde van uw ministerie en/of de TBO's. Dit terwijl de VGG veel tijd en energie investeerde in gesprekken met vertegenwoordigers van de Staat en de TBO's. De veronderstelling aan de zijde van laatstgenoemden leek te zijn dat de Europese soep niet zo heet gegeten zou worden als de VGG hem had opgediend. De uitspraak van het Gerecht laat echter zien dat genoeg redenen zijn om het gesprek met de VGG aan te gaan en een serieus en concreet voorstel te doen voor een schikking. Een schikking voorkomt dat de Nederlandse Staat en de TBO's geconfronteerd worden met een bevel aan de Nederlandse Staat (van de Europese Commissie of van de nationale rechter) om ongeoorloofde staatssteun met rente terug te vorderen bij de TBO's.

De VGG vraagt u om het heft in handen te nemen de komende twee maanden om te bezien of een verdere juridische escalatie voorkomen kan worden door een akkoord te sluiten over (gedeeltelijke)

⁴ HvJ EU 12 februari 2008, C-199/06 (CELF).

ongedaanmaking van in het verleden verleende staatssteun en waarborgen om ongelijke behandeling van andere grondbezitters dan de TBO's in de toekomst te voorkomen.

Tot slot

Graag verneemt de VGG vóór 9 november 2018 of u bereid bent om de totstandkoming van een minnelijke regeling actief te bevorderen. Mocht dit niet het geval zijn, dan verneemt de VGG graag waarom u hier geen rol voor u en uw ministerie ziet weggelegd.

Hoogachtend,

Oene Gorter
Voorzitter van de VGG